

Visitationstal – Huddinge pastorat

Palmsöndagen den 2 april 2023 – Mariakyrkan

Biskop Andreas Holmberg

Inledning

Kära församlingsbor i Flemingsberg, Huddinge, Sankt Mikael och Trångsund-Skogås. Det har varit inspirerande och fördjupande att de senaste veckorna finnas med er. Tack för varma möten och gemensam bön. Tack för ert mod, er öppenhet och engagemang för ett gott samhälle, eller med ett annat ord – för Guds rikets utbredande. Ni som är Svenska kyrkan i Huddinge pastorat har verkligen mycket att vara tacksamma över.

Jag gläds och är stolt över det som sker här – inne i kyrkorna och utanför. Som många andra har ni i ert pastorat drabbats av våldsdåd och skjutningar, bland annat den tragiska dödsskjutningen av en ung människa här utanför. Vid dessa tillfällen blir det tydligt att kyrkan med människor och sina rum är ovärderliga. Med evangelium och diakonal blick möter kyrkan de som skakats om av det som sker, som blir oroliga eller rädda. Också på Huddinge sjukhus och på häktet finns kyrkan för samtal och stöd i livets svåra stunder. I allt värnas varje människas värde.

Palmsöndagen, när Jesus rider in i Jerusalem som vi fått fira tillsammans, rymmer glädje och jubel, samtidigt som Jesus själv visste att mörker och lidande låg framför honom. I Stilla veckan – som nu börjar – lever vi i det dramat: gemenskap och ensamhet, bottenlös sorg och jublande uppståndelseglädje. I Huddinge kyrkas medeltida altarskåp kan vi följa vad som hände den veckan. En av bibeltexterna idag är från Filipperbrevet. Det skrev Paulus ungefär 20 år efter Jesus död till församlingen i Filippi i norra Grekland. Paulus har en nära relation och stort förtroende för församlingen i Filippi. Trots att han sitter i fängelse när han skriver Filipperbrevet är han uppfylld av glädje som han i brevet förmedlar till församlingen. Glädjen gäller också oss. Gemenskapen i församlingen får sin kraft från att likna Jesus, det står: ”låt det sinnelag råda hos er som fanns hos Jesus Kristus”. För kärleken som är utgångspunkten för allt i kyrkan utgår från Jesus Kristus. Gå gärna tillbaka till den bibeltexten – låt den sjunka in, smittas av Paulus glädje. I Kristus finns för oss tillsammans, som kyrka, glädje.

Att få visitera församlingar är ett viktigt och fantastiskt roligt uppdrag jag har som biskop. Visitation handlar om att besöka, *visit* på engelska. Att uppmuntra, mötas i uppdraget, lyssna, lära, dela, tänka – i syfte att ni i församlingarna ska blicka framåt och stärkas och utvecklas vidare. Jag hoppas att alla goda möten och samtal som varit ska bidra till fortsatt utveckling.

Jag stannar idag särskilt vid några teman och övergripande reflektioner. I protokollet, som kommer lite längre fram, speglas mer av allt det myckna som visitationen innehållit. Ofta är det som är glädjeämnen på samma gång vara utmaningar och utvecklingsområden. Mot slutet kommer vi ha möjlighet att samtala kort i bänkarna, dela tankar och ställa frågor till mig.

Församlingarna – olika och tillsammans

Ni i Huddinge pastorat är en del av Stockholms stift, av Svenska kyrkan, och hör samman med andra kristna i Sverige ja, med hela den världsvida kyrkan. Vi är länkar i en kedja från kyrkans allra första tid.

I samband med en visitation tittar mina medarbetare och jag också på församlingens sammanhang bakåt. Vad har varit viktiga frågor tidigare - vad kan vi lära nu från insikter då? När vi bläddrar bakåt dyker visitation några visitationer upp: Huddinge 1990, Flemingsberg 1999, Trångsund-Skogås 2001 och Sankt Mikael 2006. Trots olika tider speglar visitationerna samma grundfrågor: vad innebär det att vara kyrka i vår tid, att i ord och

handling förkunna evangeliet på den plats och i det sammanhang som är vårt? Vilka är vår tids viktiga frågor? Vad är evangelium idag?

År 2016 gjorde min företrädare biskop Eva Brunne en kontraktvisitation av Huddinge och Botkyrka. Jag gissar att flera av er var med även då. Fokus vid den visitationen var att vara församlingar ”där språken blandas” och där kyrkans sammanhang är ”världshusrum för olika”. I hög utsträckning är det fortfarande något som präglar era fyra församlingar och som ni värnat och utvecklat. Vi kan instämma i det biskop Evas sa då för sju år sedan: ”vi ska ha fötterna i vår egen mylla” så att vi kan vara sanna mot oss själva – en evangelisk-luthersk kyrka, *och öppna med andra*.

Sedan 2014 är ni fyra församlingar som samarbetar och stärker varandra i ett pastorat. Det är tydligt att ni ser det som en tillgång att församlingarna är olika, att varje församling ges rum att utifrån sina förutsättningar utveckla sin karaktär. Någon av er betonade under visitationen att ”det finns många fördelar med att församlingarna har stor självständighet”. Ert sätt att arbeta är inspirerande för andra församlingar. Jag ser och nämner Huddinge pastorat som ett gott exempel på hur bra det kan fungera att som församlingar samverka i ett pastorat.

Det bor mer än 110 000 personer i Huddinge pastorat och över 45 000 är medlem i någon av era fyra församlingar. Vilket förtroende, vilken uppslutning. Utöver det vistas många människor i era församlingar på arbetsplatser, skolor, sjukhuset Södertörns högskola. Er goda strävan att vara en närvarande och öppen kyrka är viktig. Ett exempel är Flemingsbergs kyrka där det tänds upp emot 100 ljus per dag. Det är 100 böner, tankesuckar, rop i både glädje och sorg. Människor från olika traditioner finns här, med biskop Evas uttryck ”för att bo och be”.

Och ni kommer att bli ännu fler. Det byggs och förtätas vilket vi under visitationen samtalade om med företrädare för kommunen. Vid ett annat samtal stannade ni själva vid överväganden som ni gör kring utbyggnad. Det kommer jag tillbaka till om en stund.

Uppdrag och bärkrafter

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* sammanfattas församlings uppdrag: *att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, att kristna gemenskaper skapas och fördjupas, att Guds rike utbredds och att skapelsen ska återupprättas*. Sker det här – i Flemingsberg, Huddinge, Sankt Mikael och Trångsund-Skogås församlingar? Det är den grundfråga jag bär med mig under en visitation. Finns kristna gemenskaper? Finns ett levande gudstjänstliv där dopets och nattvardens sakrament delas och ordet förkunnas? Berättas om kristen tro – sker möten med lärande och växande? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Kommer människor till tro, får chans att lära känna Jesus Kristus? Ja, vänner, visst är det så. Ni är levande församlingar.

Era kyrkobyggnader illustrerar spännvidden med Huddinge kyrka, Huddinges äldsta byggnad, där det firats gudstjänst sedan 1200-talet liksom Flemingsbergs kyrka med Fredens rike som inspiration och Vårby Gårds kyrka som står stadigt med Jesus i centrum när det är oro i närheten. Samtidigt är det ni *alla människor* – som är kyrkan, de döptas gemenskap. Ni är kyrka när ni är i något av kyrkorummen, liksom när ni väntar på bussen, är i skolan eller i mataffären. Att församlingarna i Huddinge pastorat lever, det som med ett annat ord beskrivs som att ha *pastoral bärkraft*. Under visitationen och förvaltningstillsynen, har jag kunnat konstatera att ni i Huddinge pastorat också har de andra tre bärkrafterna som är nödvändiga för att en församling ska fungera långsiktigt: *ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft*. Som jag sa i inledningen till gudstjänsten: grattis till alla er som är en del av församlingarna i Huddinge pastorat.

Gudstjänst – församlingarna är med och vänder trender

Jag vill särskilt stanna i den pastorala bärkraften. Först om gudstjänster – kyrkolivets centrum – söndagar, vardagar och vid de kyrkliga handlingarna. Det är fantastiskt att fler nu hittar till gudstjänstfirande i era församlingar och kanske är det en bredare trend, för vi ser de här tendenserna i flera delar av stiftet. Någon av er sa: ”vardagen förändras, det finns en ökad andlighet”. Ni talade också om att mångkulturen berikar andligheten, familjer som på ett självklart sätt går i gudstjänst på söndagen.

Den positiva trenden bottnar i ett medvetet arbete med gudstjänsterna. Ni värnar delaktigheten, är lyhörda för hur våra egna och andra människors liv ser ut, ni talar om tydligt om Kristus. Ni har både kontinuitet och nytänkande och värnar barnets plats. Som söndagar i Huddinge med mässa med små och stora. Som i Segelstorp där ni valt att fokusera på torsdagens vardagsmässa på kvällen och där det gjorts att fler barnfamiljer hittar till kyrkans sammanhang, får del av nattvardens bröd och vin. Eller söndagsskolan som ni verkligen satsar på i flera av församlingarna, bland annat här. Där de ideella medarbetarna är en viktig del. Och all musikglädje i de olika barnkörerna.

Under visitationen vittnade ni om en trend de senaste åren, med fler konfirmander och där samverkan i pastoratet innebär större lyhördhet för ungdomarnas behov, t ex med grupper för gymnasieungdomar där intresset tydligt ökat. Kontraktspastor Beatrice Lönnkvist, som varit med under delar av visitationen, uttryckte en möjlig koppling mellan nöden, påfrestningarna i samhället och ökat tryck på kyrkan och konfirmationen. För kyrkan är ett sammanhang att lita på, få upp ögonen för, erbjuder för många unga ett friskt livgivande alternativ.

Trycket på konfirmation är fantastiskt. Stockholms stift har sen flera år vänt trenden. Idag konfirmeras fler ungdomar än för sju, åtta år sedan, både till faktiskt antal och som procent av alla kyrkotillhöriga 15-åringar. Trycket leder ibland till svåra, avvägningar. Grupperna blir snabbt fulla, och vad gör ni om det blir ännu större tryck? Kommer ni behöva prioritera pastoratsborna? Hur kan ni utvidga och skapa fler grupper med de resurser ni har? Konfirmation är en absolut grunduppgift och kanske kommer ni behöva prioritera om för att kunna svara upp mot det ökade och glädjande intresset.

Liksom flera andra församlingar i stiftet har ni låga doptal. Det är en utmaning att ta på allvar. Efter pandemin finns det idag många två treåringar som inte blev döpta. Jag vet att ni redan gör mycket. Fortsätt så. Se till att arbetet med dop är högt prioriterat också i praktiken: tider, lokaler o s v. Gör det lätt att komma till dop. En församling som jag visiterade för ett år sedan hade prövat med drop-in dop på fredag eftermiddag – det blev en succé. Vad kan ni pröva? Att stärka dopet handlar om oss alla. Vad säger du till den familj som funderar på dop? Hur kan du uppmuntra till det? Hur kan dopet föras på tal?

Till den pastorala bärkraften hör också **hållbarhet**. Det handlar om hållbarhet med många dimensioner – avskaffa fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa och ändra riktning utifrån klimatinöden. Vi vet att den psykiska ohälsan är hög bland barn och unga. Det finns en rotlöshet i samhället, oro över världshändelser och sårbarhet och utsatthet med många bottnar. Kyrkan har en särskild bas för sitt engagemang för hållbarhet i det diakonala perspektivet, med samverkan med andra goda krafter i samhället. Kontraktspastor Beatrice Lönnkvist talade vid visitationen om vikten av att vara ”beroende” – att vi som kristen gemenskap låter oss vara beroende av andra och att det är en viktig bas för samverkan. En del av kyrkans bidrag för hållbarhet är att värna det läkande, själavårdande samtalet. Att förmedla att varje liv har ett värde i sig, att Gud älskar hela sin skapelse. Att stanna i hopp.

Det är en stor glädje för mig att idag få uppmärksamma att vi från 2023 äntligen har en resursförsamling för **det teckenspråkiga arbetet i stiftet**, i Huddinge församling, och med medarbetarna Johan Wissner och Helene Brolund. Det är ett betydelsefullt och långsiktigt arbete för hela stiftet med bland annat gudstjänster, själavård samt annan kyrklig verksamhet.

Det är vidare en glädje att idag i gudstjänsten särskilt ha fått uppmärksamma ert **hållbarhetsarbete genom att ni 2022 nått steget ”Omdiplomerings steg 3”**. Här är ni viktiga förebilder och ambassadörer för andra församlingar i stiftet liksom för andra organisationer. Det handlar både om ert *konkreta förändringsarbete* där det finns en lång lista med bland annat trovärdig placering av ekonomiska tillgångar, bergvärme, bikupor och miljömärkt el och insamlingsmål till ACT liksom *hur* ni angett riktning och valt strategier, och hur ledningen förverkligat mål och involverat många. Era framgångsfaktorer till att ni har kommit så långt är mycket viktiga för många andra.

När det gäller de tre stöttande bärkrafterna – **ekonomi, organisation och demokrati** – vill jag särskilt vända mig till er som finns i församlingens styrning och ledning. Jag vill tacka för allt ert goda arbete. Utifrån samtal under visitationen uppfattar jag att det finns ett stort engagemang hos er och en vilja att utvecklas.

Det är snart 10 år sedan ni blev ett pastorat. Under de åren har det hänt mycket och det kan nog kännas som en lång tid. I kyrkans långa perspektiv och tradition är det en kort tid. Det är helt naturligt att inte allt kring organisationen har landat. Ni är i en process, och så kommer det alltid att vara. I arbetet med organisation är det viktigt att komma ihåg att kyrkan inte *är* en organisation utan utgörs av oss människor som *har* en organisation.

En fråga att arbeta vidare med är kyrkorådets respektive församlingsrådets roll, och hur de förhåller sig till varandra? Det framkom under visitationen att församlingsrådets roll behöver bli tydligare. Vad har ni lärt av dessa snart 10 år som pastorat? Vad vill ni fortsätta med och vad behöver ni ändra? Hur kan pastoratets styrning – kyrkorådet och församlingsråden – ange övergripande riktning och stödja och ha tillit till ert kompetenta ledningsteam?

En fråga som återkom under visitationen var frågan om prioriteringar. Det är svårt i många organisationer – att välja och välja bort bland allt angeläget. Ni frågade er ”Var sker prioriteringsarbetet?” och vidare ”Vilken typ av prioriteringar handlar det om?”. Samtalen under visitationen gjorde det tydligt att det ibland är oklart var dessa samtal förs. Det handlar om prioriteringar på olika nivåer – riktning, fokus, strategi, kyrkoavgiftens storlek, övergripande budget, ledning och personal liksom andra resurser. Här behöver ni under ledning av er nya kyrkoherde Patrik och ordförande Ann-Marie Högberg tydliggöra vilka prioriteringar det handlar om och var olika delar av prioriteringsarbetet görs. Ni är i ett bra och spännande läge just nu att tillsammans arbeta med just detta – också i processen inför den kommande Församlingsinstruktionen.

Det ska bli intressant att följa er väg framåt. Er fortsatta utveckling som pastorat med förtydligade roller för kyrkoråd, församlingsråd och herdar har stor potential att bidra och bli viktigt för flera andra församlingar och pastorat i vårt stift och andra stift. Ni kan, tror jag, vara med och visa vägen för andra.

En konkret fråga som uppmärksammades under visitationen gällde diskussioner och utredning om pastoratet ska bygga ett äldreboende på en del av prästgårdstomten vid Huddinge prästgård. Här är det viktigt att ni tar avstamp i vad som är församlingarnas uppdrag, så att ni inte bygger för att lösa kommunens behov, utan församlingarnas. Om ni väljer att bygga behöver ni säkerställa att äldreboendet blir en stabil intäktskälla för den grundläggande uppgiften, och inte tvärtom. Ni behöver också fråga er hur mycket tid och energi från kyrkoherde, kanslichef, ledningsgrupp och förtroendevalda som projektet skulle kosta, med risk att er pastorala bärkraft påverkas negativt. Ni har ett stort fastighetsbestånd och en utmaning med underhållskostnader som är delvis okända. Ni har ett starkt fastighetsteam och arbetar seriöst med dessa frågor. Mitt råd är att skynda långsamt, att ta fortsatt stöd från stiftsorganisationen, samt att vänta in de kostnadsberäknade vård- och underhållsplaner som stiftsorganisationen kommer att bistå med.

Ideella – dela med sig ansvar

Vi har ett uppdrag att berätta om kristen tro. Inte bara prästerna eller de anställda, utan vi allihop, hela församlingen. Idag är det många som inte vet vad kristen tro innebär. Många bär på en längtan efter andlighet. Det är er grunduppgift som församlingar att möta det. Ni har ett undervisningsansvar, ett dela-med-er-ansvar. Att involvera och fördjupa. I församlingarna finns mycket kreativitet och glädje i att i ord och handling sprida evangeliet. En eftermiddag ledde era församlingspedagoger oss i ett antal workshops. Vi lär oss och tar till oss kunskap och förtrogenhet med kristen tro på mängder av olika sätt.

När det gäller ideella – ideellt medarbetarskap och bärarskap – har ni tagit flera viktiga steg. Under visitationen var idealitet ett av våra fokus. Bl a kunde vi i Klockargården fördjupa oss i den fina utställning som gjorts med intervjuer med några av era över 400 ideella medarbetare, och vad de tyckte var viktigt. Några glimtar:

- Molly, som är ung vuxen, betonade hur viktigt det varit för henne att tillsammans med andra fundera kring vad Gud kan tänkas vilja med hennes och andras liv. Hon talade om att ledaruppdraget i församlingen gett henne möjlighet att utvecklas i sin kristna tro.
- Adrian, också ung vuxen, lyfte fram hur motiverande det var att öva på att leda grupp, och att se konfirmander växa.
- Daniel sa att konfirmandtiden varit en viktig del av livet som gett hopp och glädje och det kändes viktigt att ge tillbaka till andra ungdomar.
- Yannick konstaterade att arbetet med ideella i Huddinge församling är väldigt bra – ”jag har svårt att se att det behöver ändras på något sätt!”

Att främja ideella medarbetare handlar delvis om att ändra ”mind-set” att se att församlingen bärs av många, som Molly, Adrian, Daniel och Yannick. Detta var något som fler av er också tog upp under visitationen. Forskning visar att en förutsättning för långvarigt ideellt engagemang är att den ideelle medarbetaren upplever att hen har möjlighet att forma och påverka, och ges förtroende och ansvar. Det handlar om att ta människor i anspråk, att uppmuntra och bemyndiga. För kyrka är ju vi alla som är här. Att i våra liv, just missionerna, tala om tro och liv, dela våra erfarenheter – när vi samlas i församlingen, men också i våra liv i övrigt. I församlingen behöver den anställdes roll alltmer bli att vara en möjliggörare, en myndiggörare, så att fler kan delta och ta ansvar i alla döptas gemensamma uppdrag. Att på allvar utveckla och utforska ideellt engagemang är ett arbete som tar tid och kraft, men som kommer vara nödvändigt för församlingens utveckling långsiktigt. Ni har kommit en bra bit på väg. Jag vill uppmuntra er att ta några stora kliv till i att utveckla det ideella bärarskapet av församlingslivet genom att både bredda det och fördjupa det. Även här har ni goda förutsättningar att visa vägen för andra församlingar.

Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån era församlingars liv, men jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner har väckts hos er?

(---)

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna församlingarna i Huddinge pastorat. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingarnas liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för det sätt på vilket kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda arbete och engagemang. Mitt valspråk är Jesu uppmaning ”bli kvar i min kärlek” – det som aposteln Paulus talade om i sitt innerliga brev till församlingen i Filippi. En innebörd i inbjudan från Kristus är att räkna med Gud. Gud är med Flemingsberg, Huddinge, Sankt Mikael och Trångsund-Skogås församlingar. Gud är genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i er.

Tack för visitationen! Fortsätt ert goda arbete. Var förankrade i Jesus Kristus, rotade i kyrkans mylla. Då kan vi vara i rörelse, lyhörda och uppmärksamma, vara "världshusrum för olika" och dela de glada nyheterna, evangeliet, på mängder av olika sätt så att det slår rot, i oss och många, många andra. Lev i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada. Gud välsignar er!